

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-7-71-64>

УДК 658.012

Андрейцева І.А.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

СУЧАСНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Анотація. У статті узагальнено поняття «трудова потенціал суспільства». Представлена система кількісних та якісних показників оцінки використання трудового потенціалу суспільства. Проведено структурно-динамічний аналіз використання трудового потенціалу України, який показав тенденцію до зменшення його кількісних параметрів. Дослідження виявило негативну тенденцію скорочення рівня зайнятості населення України і зростання рівня безробіття. У структурі населення переважають зайняті в оптовій та роздрібній торгівлі, що зумовлено особливостями економіки України. Встановлено, що пропозиція на ринку праці перевищує попит більш, ніж в 7 разів, формуючи при цьому працenaдлишковий ринок праці. Найбільше безробітних серед представників некваліфікованої праці, кваліфікованих робітників з інструментом. Про низький рівень використання трудового потенціалу в Україні свідчить той факт, що наша країна за продуктивністю праці у промисловості відстає від розвинених країн світу приблизно в 4-5 разів, а в сільському господарстві – в 7-8 разів. Аналіз середньої заробітної в Україні виявив, що її рівень не забезпечує навіть простого відтворення робочої сили, і не виконує мотиваційну функцію. Зроблено висновок про неефективне використання трудового потенціалу суспільства.

Ключові слова: трудова потенціал, використання, зайнятість, безробіття населення, ринок праці, попит, пропозиція, продуктивність праці, ВВП на душу населення.

Andreitseva Iryna

Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University

CURRENT STATE OF USE OF LABOUR POTENTIAL OF UKRAINE

Summary. The article summarizes the concepts of “labour potential of society”. It is noted that labour potential is an important factor in increasing the competitiveness of the national economy. The system of quantitative and qualitative indicators of estimation of labour potential of a society is presented. Structural-dynamic analysis of the use of labour potential of Ukraine was conducted, which showed a tendency to decrease its quantitative parameters. The research revealed a negative tendency to reduce the employment rate of Ukraine and increase unemployment. The dynamics of the decrease in the number of the employed population of working age has been observed. The population structure prevails in the wholesale and retail trade, which is due to the peculiarities of the Ukrainian economy. The demand for labour in the state has grown in industry, wholesale and retail trade. With regard to labour supply, it has declined in agriculture, construction and the financial sector. It is established that the supply exceeds demand by more than 7 times, while forming a labour-less labour market. The most unemployed are representatives of unskilled labour, skilled workers with the tool. Unemployment is stable for a long time (up to 6 months), which confirms the thesis of ineffective use of Ukraine's labour potential. The fact that our country lags behind the developed countries of the world by about 4-5 times, and in agriculture by 7-8 times, about the low level of labour potential in Ukraine. An analysis of the average wage in Ukraine has shown that its level does not provide even a simple reproduction of labour, and does not perform a motivational function. Per capita GDP, Ukraine occupies 133 positions with an indicator of 2205 USD, which is only 5.1% of the level of the EU member states. For an objective vision of the situation, when conducting a statistical analysis of the labour potential of society, it is necessary to take into account the whole complex of quantitative and qualitative indicators of the use of labour potential.

Keywords: labour potential, using, employment, unemployment, labour market, demand, supply, labour productivity, GDP per capita.

Постановка проблеми. Зарубіжний досвід свідчить, що економічного зростання досягли ті країни, які особливу увагу приділяли питанню ефективного використання трудових ресурсів. За умов сьогодення, становлення економіки знань, ключовим чинником розвитку країни є трудова потенціал – соціально-економічна категорія, яка характеризує трудову здатність людини, колективу, країни до продуктивної праці і служить інтегральною оцінкою участі людини у суспільно-корисній діяльності. Трудова потенціал перетворює людину у важливий стратегічний ресурс суспільства, оскільки мотивація

та продуктивність праці визначають його ефективність, а креативний та інноваційний потенціал працівника визначає успіх стратегії підприємства, суспільства, конкурентоспроможність країни. Проте сучасний стан трудового потенціалу суспільства має тенденцію до погіршення його якісних та кількісних характеристик. Тому дослідження ефективності використання трудового потенціалу, його особливостей та впливу на основні макроекономічні показники країни є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми трудового потенціалу суспільства

знайшли відображення у працях таких вітчизняних учених як Д. Богині, В. Васильченка, О. Грішнєвої, К. Богатирьова, С. Злупка, І. Бажана, В. Онікієнка, С. Пирожкова, Л. Шаульської, а також багатьох інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз та узагальнення наукових джерел свідчить про відсутність системного підходу до регулювання питань ефективного використання трудового потенціалу на макрорівні.

Мета статті. Метою статті є аналіз сучасного стану використання трудового потенціалу України, визначення тенденцій та перспектив його розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливим етапом відтворення трудового потенціалу – розподіл і перерозподіл трудового потенціалу за сферами докладання праці. Динамізм галузевих і територіальних пропорцій виробництва, створення нових робочих місць, наявність великих резервів людських ресурсів

вимагає досягнення оптимальної відповідності між людськими ресурсами та робочими місцями за рахунок забезпечення міжгалузевого, територіального, кваліфікаційного руху працівників. Виокремлюють різні види розподілу. Розміщення трудового потенціалу в межах національного господарства є одним з видів розподілу, який є системою з різноманітністю видів поділу.

Дійсно, фаза використання трудового потенціалу розкривається нами через показники рівня зайнятості та безробіття населення, рівня працевлаштування, стан умов праці, виробничого травматизму, показники інноваційного розвитку, кількість створених робочих місць в економіці країни. Проте, досліджувати зазначені показники у відриві від показників, що характеризують фази формування, розподілу та обміну є неможливим через наявність тісних взаємозв'язків та взаємообумовленості перебігу цих процесів.

Аналіз статистичних даних свідчить про негативну тенденцію щодо скорочення рівня зайня-

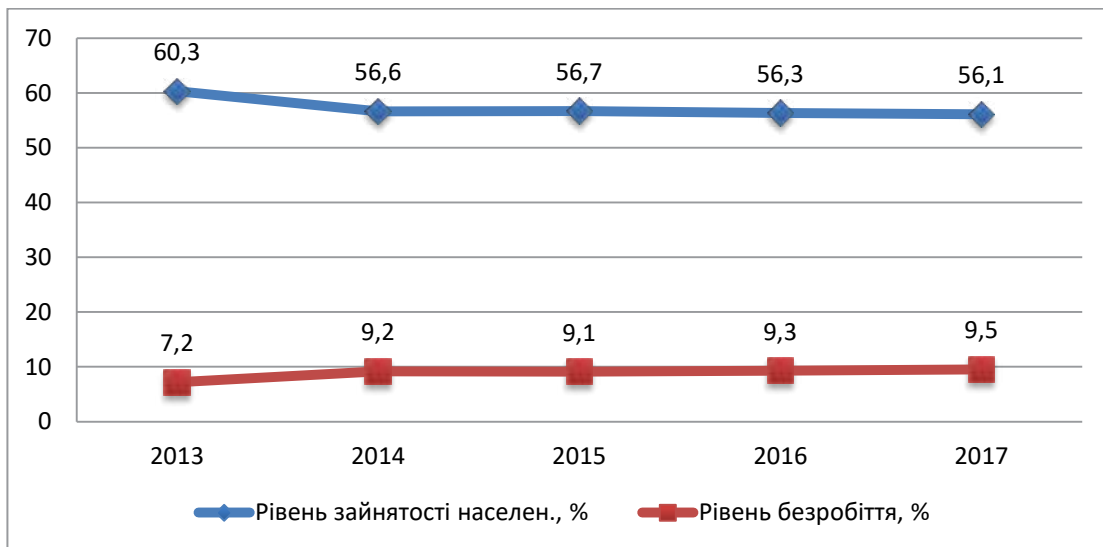

Рис. 1. Рівень зайнятості і безробіття населення України за 2013-2017 роки

Джерело: розроблено автором за даними [1; 2; 3; 4; 5]

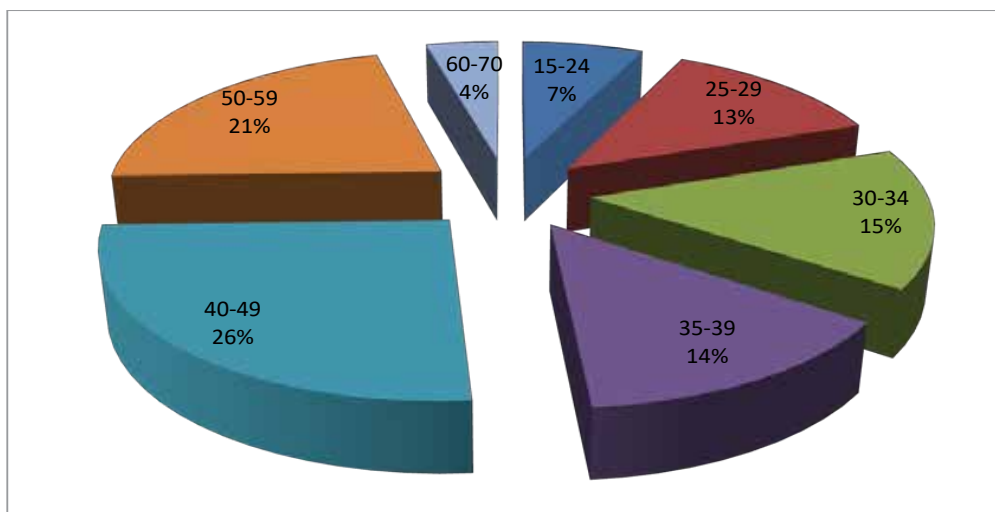

Рис. 2. Вікова структура зайнятого населення України в 2017 році

Джерело: розроблено автором за даними [6]

гості населення України за 5-тирічний період з 60,3% до 56,1%. І як наслідок зазначеного, відбулось зростання рівня безробіття до 9,5%, що на 2,3% вище показників 2013 року. За період дослідження спостерігається стала динаміка процесів скорочення чисельності зайнятого населення у працездатному віці й зростання величини безробіття в країні.

Структурний аналіз зайнятих демонструє ступінь залучення різних категорій населення до суспільного виробництва. Зокрема, у віковому розрізі спостерігаємо, що найбільшу частку в загальній чисельності мають зайняті особи у віці 40-49 років (26%) та 50-59 років (21%) (рис. 2). Іншими словами, серед працюючого населення більше половини – старших 40 років. З-поміж вікових груп станом на 2017 рік найвищий рівень зайнятості – серед населення віком 30-39 років (28%), найнижчий – віком 60-70 (4%, хоча у 2013 р. він взагалі складав 5,6%). При цьому рівень зайнятості серед осіб старших працездатного віку також досить високий: він зростав з 2013 по 2015 роки (2013 р. – 20,6%, 2014 р. – 20,6%, 2015 р. – 21,1%), а згодом почав знижуватися (2016 р. – 21,4%, 2017 р. – 21%), за останні два роки став нижчим (з об'єктивних причин, пов'язаних з політичними та війсьними подіями).

За видами економічної діяльності передбачається розподіл зайнятих у промисловості, сільському господарстві, торгівлі, сфері послуг, державному управлінні та інших видах економічної діяльності.

За даними рис. 3 видно, що найбільша частка серед зайнятого населення у 2017 році належить – оптовій та роздрібній торгівлі (22%), що зумовлено особливостями економіки України. Дещо менша питома вага зайнятості у сільському господарстві – 18 %, промисловості – 15%, частка невиробничої сфери – 21 %. У будівництві працює 4% усього зайнятого населення. Наймен-

ша питома вага зайнятих у фінансовій діяльності – 1%.

За п'ять років структура зайнятого населення не зазнала суттєвих змін. Зокрема, за 2017 рік зросли частки невиробничої сфери на 1,5 % та сільського господарства на 0,5%. Зменшилась питома вага працівників у промисловості на 1,1%, у сфері послуг – на 0,6 %, у фінансовій діяльності – на 0,6%. Також скоротилась частка зайнятих на будівництві на 0,4%.

Баланс на ринку праці є важливою умовою ефективного функціонування економіки держави та забезпечення високого рівня життя населення. Попит на робочу силу як важливої складової механізму ринку праці віддзеркалює потребу економіки в робочій силі певної кількості й якості на визначений момент часу.

Аналізуючи попит на робочу силу в Україні виявлено тенденцію до його зростання. Найбільший попит за досліджуваний період характерний для 2017 року, він зріс у 1,1 рази порівняно з 2013 роком. Щодо окремих видів економічної діяльності існують певні відмінності, зокрема більше вакантних робочих місць притаманні промисловості 15,1 тис. місць, що на 31,3% вище базового рівня; у сфері оптової та роздрібної торгівлі кількість вільних місць зросла на 30,6% порівняно з 2013 роком.

Поряд із попитом, на кон'юнктуру ринку праці суттєво впливає пропозиція робочої сили, що є чисельністю незайнятого населення, яке виявило бажання працювати. За даними таблиці відстежується тенденція до скорочення пропозиції робочої сили у 2017 році на 27,3% загалом по країні й, зокрема у сільському господарстві – на 20%, на будівництві – на 47%, у фінансовому секторі – на 25,4%. І відповідно навантаження на одне робоче місце зменшилось на 30% на внутрішньому ринку праці. Щодо окремих ринків праці за видами економічної діяльності

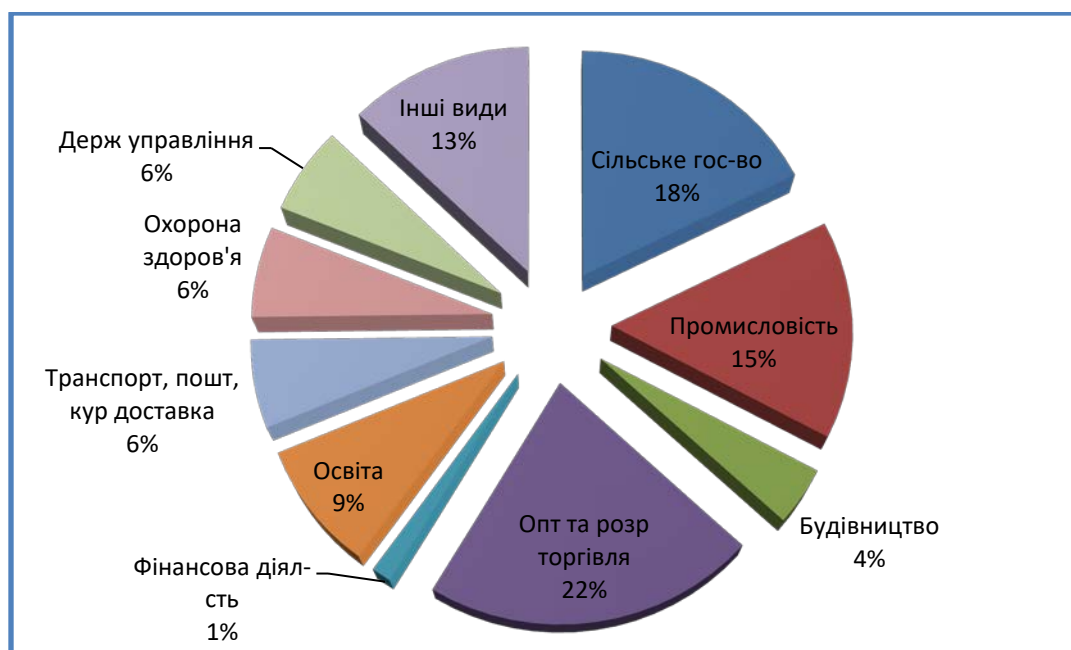

Рис. 3. Структура зайнятого населення за видами економічної діяльності України за 2017 рік

Джерело: розроблено автором за даними [6]

Таблиця 1

Попит і пропозиція робочої сили на ринку праці за видами економічної діяльності України за 2013-2017 роки

Професійні групи	Кількість зареєстрованих громадян, не зайнятих трудовою діяльністю, тис.			Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць, тис.			Навантаження на 1 робоче місце та вакансію, осіб		
	2013 р.	2015 р.	2017 р.	2013 р.	2015 р.	2017 р.	2013 р.	2015 р.	2017 р.
Усього	487,7	490,8	354,4	47,5	25,9	50,4	10	19	7
Сільське господарство	115	102,9	92,1	2,3	1,2	2,2	50	86	41
Промисловість	90,6	75,5	53,9	11,5	6,5	15,1	8	12	4
Будівництво	14,7	10,3	7,8	2,5	1	2,2	6	5	4
Оптова та роздрібна торгівля	62,5	61,2	48,1	6,2	4,1	8,1	10	15	6
Транспорт, поштова та кур'єрська діяльність	17,9	16,7	13,7	4,1	2,8	5,4	4	6	3
Фінансова діяльність	12,2	20,8	9,1	0,7	0,2	0,5	17	104	18
Державне управління	30,8	57	37,1	7,2	2,7	4,2	4	21	9
Освіта	9,8	8,8	7,2	2,1	1,4	2,7	5	6	3
Охорона здоров'я	15,2	12,8	10	4,5	2,1	3,4	3	6	3

Джерело: розроблено автором за даними [1; 2; 3; 4; 5]

навантаження скоротилось у промисловості вдвічі, у сільському господарстві – на 18%, у торговельному секторі – на 40%. Ця ситуація зумовлена міграцією населення, а не покращенням рівня життя населення і збільшенням кількості вакантних робочих місць.

Проаналізуємо національний ринок праці за професійними групами.

Найбільше безробітних обліковується серед представників некваліфікованої праці (найпро-

стіші професії) – 14,6% від загальної чисельності безробітних. Значний відсоток безробітних характерний для працівників сфери торгівлі – 14,8%, кваліфікованих робітників з інструментом – 8,9%, державних службовців і керівників – 14,2%. Щодо попиту на робочу силу найбільше вакансій серед кваліфікованих робітників з інструментом – 11,8 тис., що на 31,1% вище рівня 2013 року; працівників торгівлі – 6,6 тис., що також на 4,8% перевищує показники базового рівня. Попит на

Таблиця 2

Попит і пропозиція робочої сили на ринку праці за професійними групами України за 2013-2017 роки

Професійні групи	Кількість зареєстрованих громадян, не зайнятих трудовою діяльністю, тис.			Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць, тис.			Навантаження на 1 робоче місце та вакансію, осіб		
	2013 р.	2015 р.	2017 р.	2013 р.	2015 р.	2017 р.	2013 р.	2015 р.	2017 р.
Усього	487,7	490,8	354,4	47,5	25,9	50,4	10	19	7
Державні службовці, керівники	51,6	67,1	50,3	4,3	1,9	3,2	12	35	15
Професіонали	42,6	43	29,5	8,1	3,8	5,8	5	11	5
Фахівці	46,7	49,3	32,4	5,4	2,8	4,9	9	17	7
Технічні службовці	27	30,2	18,9	1,5	1,2	2,2	18	26	9
Працівники сфери торгівлі	72	73,8	52,5	6,3	4,2	6,6	11	18	8
Кваліфіковані робітники сільського господарства	23,3	24,3	20,3	0,7	0,3	0,5	34	74	44
Кваліфіковані робітники з інструментом	56,5	48,9	31,5	9	5,2	11,8	6	9	3
Найпростіші професії	73,6	71,8	51,6	6,2	2,7	6,5	12	26	8

Джерело: розроблено автором за даними [1; 2; 3; 4; 5]

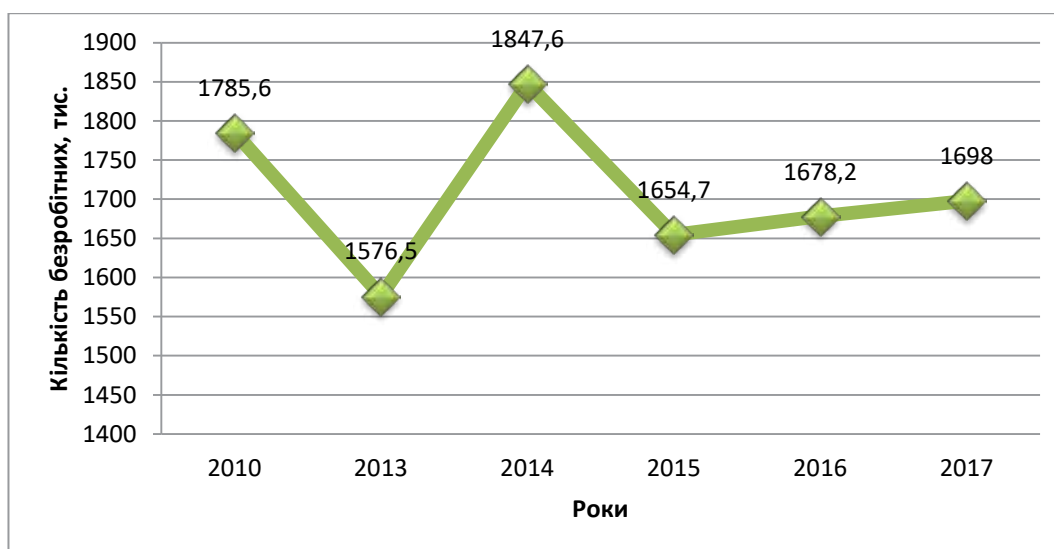

Рис. 4. Динаміка безробітного населення (за методологією МОП) України за 2010-2015 роки

Джерело: розроблено автором за даними [1; 2; 3; 4; 5]

працю кваліфікованих працівників сільського господарства найнижчий, лише 0,5 тис., що складає 1% від сукупного попиту. Порівнюючи попит і пропозицію робочої сили, неважко простежити, що за 5 років пропозиція перевищує попит більш, ніж в 7 разів, формуючи при цьому працевлаштований ринок праці. Це впливає на зростання навантаження на вільні робочі місця.

Крива зареєстрованого безробіття в Україні свідчить про його скорочення порівняно з 2010-2014 роками та зростання за період 2015-2017 роки. Його пік припадає на 2014 рік (1847,6 тис. ос.), у 2015 році його рівень знизився на 10,4%. Проте чисельність безробітних у 2017 році зросла на 2,6% проти рівня 2015 року. Дані вказують на переважання пропозиції робочої сили на національному ринку праці.

Дані табл. 2 і рис. 4 суттєво відрізняються, що зумовлено відмінностями методики обліку безробітних згідно українського законодавства і методології МОП. Дані вітчизняної статистики щодо чисельності безробітних в Україні більш оптимістичні, ніж дійсна ситуація. Це пояснюється тим, що в Україні безробітним вважається населення, зареєстроване у Державній службі зайнятості. Щодо методики МОП безробітними визнаються особи, які офіційно стоять на обліку у центрі зайнятості і ті які не обліковуються у ньому.

Динаміка статистичних даних за останніх 5 років свідчить про скорочення чисельності працевлаштованих не зайнятих трудовою діяльністю в Україні. За період дослідження кількість працевлаштованих скоротилась з 541,9 до 398,6 тис. осіб, що складає 26,4%. Ця проблема

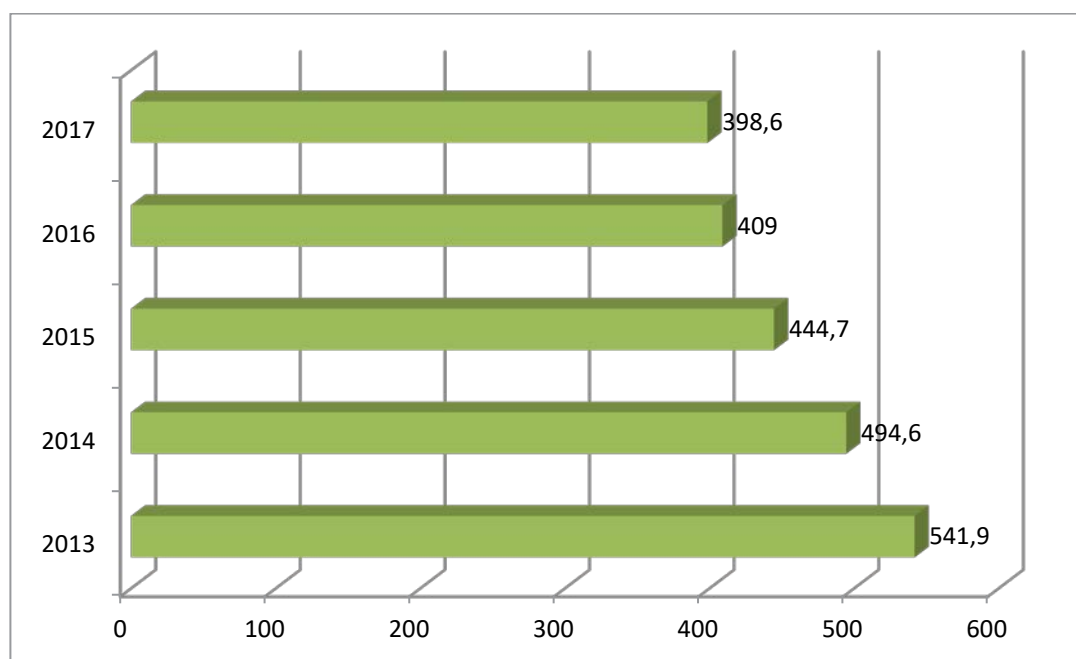

Рис. 5. Працевлаштування зареєстрованих безробітних України за 2013-2017 роки

Джерело: розроблено автором за даними [7]

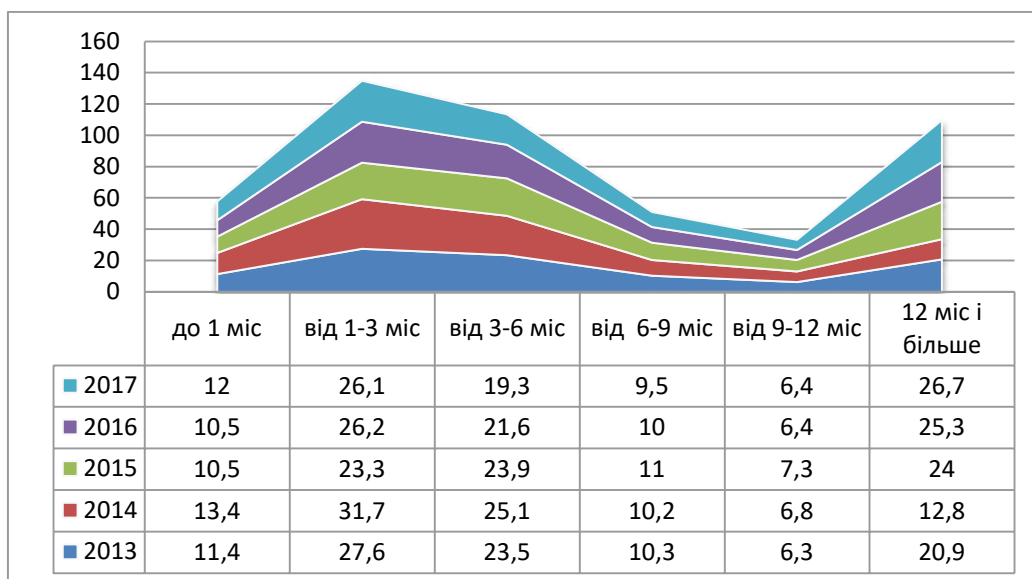

Рис. 6. Структура зареєстрованого безробіття України за тривалістю в 2013-2017 роках

Джерело: розроблено автором за даними [1; 2; 3; 4; 5]

зумовлена несприятливою економічною і політичною ситуацією в країні, збільшенням навантаження на вільні робочі місця внаслідок перевищення пропозиції робочої сили над її попитом.

Проаналізуємо безробіття населення за його тривалістю.

Структура зареєстрованого безробіття за тривалістю констатує, що найбільш поширеними є безробіття від 1 до 3 місяців (26,1% – у 2017 р.), від 3 до 6 місяців (19,3% – у 2017р.), до 1 місяця (12% – у 2017 р.). Більш тривале безробіття менш представлене, зокрема, від 6 до 9 місяців (9,5% – у 2017 р.), понад 12 місяців (26,7% – у 2017 р.). Аналіз даного явища свідчить про сталу динаміку за п'ять років. Найбільш небезпечним є безробіття, яке перевищує 1 рік, тобто є застійним, його динаміка за період вказує на зростання на 5,8%.

Отже, безробіття за тривалістю стабільно не тривале (до 6 місяців), що є позитивним моментом. Однак підтверджує тезу про недостатньо повне і ефективне використання трудового потенціалу України.

Трудовий потенціал є ключовою продуктивною силою суспільства, він створює додану вартість і визначає рівень розвитку країни, вектор її подальшого розвитку. Від ефективності використання трудового потенціалу суспільства зале-

жить не лише економічний добробут нації, але й можливості нагромадження капіталу, розвитку інноваційних технологій і нарощування трудового потенціалу. Цей результат у грошовому вимірі є матеріальною основою і стимулом, по-перше, розширеного відтворення населення, по-друге, підвищення його освітнього і кваліфікаційного рівня, підтримання здоров'я, культурного розвитку, тобто кількісні і якісні параметри трудового потенціалу. З огляду на зазначене, важливо з'ясувати, наскільки ефективно використовується трудовий потенціал в Україні, які перспективи його подальшого розвитку.

Як свідчать статистичні дані, за останні 6 років продуктивність праці одного зайнятого зросла на 11,1% у постійних цінах 2010 року, зростаючи щороку в середньому на 1,5%. Однак, якщо розглянути по роках, то в період 2010-2013 роки продуктивність праці зростала, а у 2015 році відбулося її падіння – на 1,1%. У 2016 році зростання відновилося і перевищило докризовий рівень 2010 року. У 2017 році порівняно із попереднім роком відбулося збільшення продуктивності праці одного зайнятого на 26%, кількість зайнятого населення у віці 15-70 років при цьому скоротилась на 0,8%. Як наслідок збільшення реального ВВП порівняно з 2016 роком становило 25,1%.

Таблиця 3

ВВП, зайняте населення та продуктивність праці в Україні за 2010-2017 роки

Рік	ВВП у фактичних цінах, млн. грн.	Зайняте населення у віці 15-70 років, тис. осіб	Продуктивність праці на 1 зайнятого		
			у фактичних цінах, млн. грн.	у постійних цінах 2010 р., млн. грн.	індекс фізичного обсягу, % до попереднього року
2010	1079346	19180	56274	56274	103,7
2013	1465198	19314	75861	59063	99,7
2014	1586915	18073	87804	58982	99,9
2015	1979458	16443	120382	58431	99
2016	2385367	16277	146549	60534	103,4
2017	2982920	16156	184628	62525	103,3

Джерело: [9]

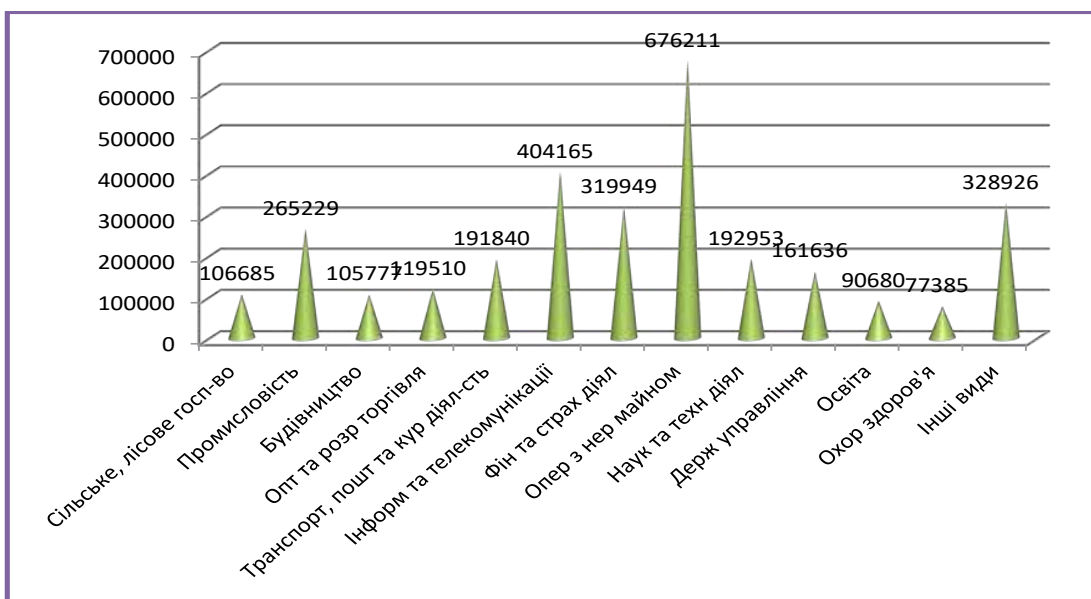

Рис. 7. Продуктивність праці за видами економічної діяльності в 2017 році (на 1 зайнятого), грн./чол.
 Джерело: розроблено автором за даними [9]

У галузевому розрізі найвища продуктивність праці, за даними 2017 року, спостерігається у зайнятих операціями з нерухомістю, у сфері інформації та комунікацій, а також у фінансовій та страховій діяльності (676,2; 404,2 та 319,9 тис. грн. відповідно) (рис. 7). Досить високою є продуктивність праці у професійній, науковій та технічній діяльності (192,9 тис. грн.), у промисловості (265,2 тис. грн.) та на транспорті, у складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності (191,8 тис. грн.), найнижчою вона є у невиробничій сфері, охороні здоров'я (77,4 тис. грн.). Про вкрай низький рівень використання трудового потенціалу в Україні свідчить той факт, що наша країна за продуктивністю праці в промисловості відстає від розвинених країн світу приблизно

в 4-5 разів, а в сільському господарстві – в 7-8 разів [10].

Мотиваційною основою підвищення продуктивності праці, нарощування трудового потенціалу, поліпшення його якісних характеристик є заробітна плата, що уособлює в собі винагороду за виконану працю та вартість відтворення робочої сили. В Україні рівень заробітної плати є вкрай низьким (рис. 8).

За останні 7 років її номінальна величина постійно зростала, збільшившись за цей період у 3,2 рази [8]. Реальна заробітна плата до 2013 року також зростала: з 2010 по 2013 роки із середньорічним темпом на 10,4% щороку. У 2014 році падіння реальної заробітної плати склало 6,5%, а у 2015 році – взагалі 20,2%.

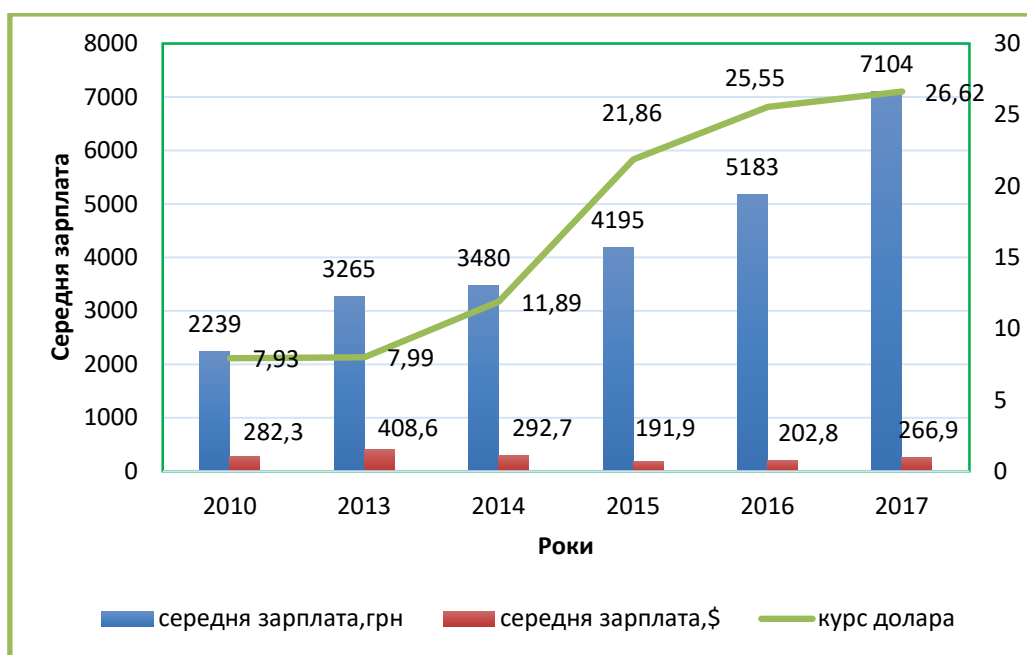

Рис. 8. Динаміка середньої зарплати в Україні за 2010-2017 роки

Джерело: розроблено автором за даними [1; 2; 3; 4; 5]

Зростання реальної зарплати у 2017 році – 19,1% порівняно з 2016 роком. В цілому за останні 7 років реально заробітна плата зросла на 205,9%.

У перерахунку на долари США видно загальне зниження лише на 5,4% порівняно з 2010 роком (рис. 8). Суттєве збільшення заробітної плати було зафіксовано у 2013 році – 408,6 дол. США, що в 1,45 разів вище рівня 2010 року, а згодом – за 2014-2015 роки її рівень скоротився на 34,4% і становив 191,9 дол. США. Впродовж 2016-2017 років заробітна плата зросла на 31,6%.

Дослідження середньої заробітної в Україні виявило, що її рівень не забезпечує навіть простого відтворення робочої сили, і як наслідок не виконує мотиваційну функцію. Для порівняння: середня заробітна плата у Бельгії складає 4008 дол., Нідерландах – 3569 дол., Австралії – 4260, Ірландії – 3739 дол., Швейцарії – 6290 дол., США – 4194 дол., Люксембурзі – 5965 дол., Німеччині – 4445 дол., Великобританії – 2890 дол., Канаді – 2404 дол. [10].

Значно вищий рівень заробітної плати, порівняно з Україною (327 дол.), мають країни Східної Європи: Чехія (1432 дол.), Словенія (2118 дол.), Польща (1292 дол.). Вищу оплату праці, ніж Україна, має Бразилія (1000 дол.), Китай (740 дол.), Росія (604 дол.) [11]. Україна опинилася серед таких країн як Молдова, Азербайджан і т.п.

Низький рівень оплати праці в країні призводить до демотивації працівників і поглиблює кризові явища в економіці, збільшує рівень безробіття, знижує рівень життя населення, посилює міграційні процеси населення. За даними статистики 51,8% своїх доходів (2017 р.) українці витрачають лише на продукти харчування, тому очевидна неможливість повноцінного відтворення трудового потенціалу: відсутні можливості до нормального медичного обслуговування, раціонального харчування, навчання, підвищення кваліфікації. І як наслідок гальмується особистий розвиток працівників, що негативно впливає на кількісні та якісні характеристики трудового потенціалу, і зменшується конкурентоспроможність країни. Сукупні доходи домогосподарств на 45,6% формуються за рахунок заробітної плати, що не забезпечує всіх потреб відтворення робочої сили.

Узагальнюючим показником економічного розвитку трудового потенціалу можна вважати ВВП на душу населення. В рейтингу країн світу за цим показником (за паритетом купівельної спроможності) Україна в 2017 році мала 133 позицію з 187 країн (у 2016 р. – 136 позицію) з показником 2205 доларів США, пропустивши вперед такі країни, як Мікронезія, Судан, Гондурас. Поруч з нами – Папуа-Нова Гвінея, де рівень ВВП на душу населення майже дорівнює нашо-

му і складає 2094 доларів. Сьогодні в Україні цей показник становить лише 5,1% від рівня країн-членів ЄС [10].

Отже, Україна – бідна країна, яка змушує кращих представників трудового потенціалу мігрувати у пошуках кращих умов життя і рівня добробуту, позбавляючи себе майбутніх перспектив соціально-економічного розвитку.

Висновки і пропозиції. Використання трудового потенціалу є не що інше, як реалізація накопичених потенцій у певних соціально-економічних умовах під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів. Проведене дослідження виявило негативну тенденцію скорочення рівня зайнятості населення України на 4,2% і як наслідок зростання рівня безробіття на 2,3%. Спостерігається стала динаміка процесів зменшення чисельності зайнятого населення у працездатному віці й зростання величини безробіття в країні. У структурі населення переважають зайняті в оптовій та роздрібній торгівлі, що зумовлено особливостями економіки України. Попит на робочу силу у державі зріс у промисловості, оптовій та роздрібній торгівлі. Щодо пропозиції робочої сили вона скоротилася у сільському господарстві, будівництві та фінансовому секторі. Навантаження на внутрішній ринок праці зменшилось на 30%, що зумовлено міграцією населення, а не покращенням рівня життя населення і збільшенням кількості вакантних робочих місць. Встановлено, що пропозиція перевищує попит більш, ніж в 7 разів, формуючи при цьому працenaдлишковий ринок праці. Найбільше безробітних серед представників некваліфікованої праці, кваліфікованих робітників з інструментом. Безробіття за тривалістю стабільно не тривале (до 6 місяців), що підтверджує тезу про недостатньо повне і ефективне використання трудового потенціалу України.

Про вкрай низький рівень використання трудового потенціалу в Україні свідчить той факт, що наша країна за продуктивністю праці у промисловості відстає від розвинених країн світу приблизно в 4-5 разів, а в сільському господарстві – в 7-8 разів. Аналіз середньої заробітної в Україні виявив, що її рівень не забезпечує навіть простого відтворення робочої сили, і не виконує мотиваційну функцію. Низький рівень оплати праці в країні призводить до демотивації працівників і поглиблює кризові явища в економіці, збільшує рівень безробіття, знижує рівень життя населення, посилює міграційні процеси населення. За ВВП на душу населення (за паритетом купівельної спроможності) Україна займає 133 позицію з показником 2205 доларів США, що становить лише 5,1% від рівня країн-членів ЄС.

Список літератури:

1. Статистичний щорічник України за 2013 рік / Держ. служба статистики України. Київ, 2014. 533 с.
2. Статистичний щорічник України за 2014 рік / Держ. служба статистики України. Київ, 2015. 585 с.
3. Статистичний щорічник України за 2015 рік / Держ. служба статистики України. Київ, 2016. 574 с.
4. Статистичний щорічник України за 2016 рік / Держ. служба статистики України. Київ, 2017. 610 с.
5. Статистичний щорічник України за 2017 рік / Держ. служба статистики України. Київ, 2018. 540 с.
6. Економічна активність населення України 2017: стат. зб. / Державна служба статистики України. Київ, 2018. 205 с.
7. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.07.2019).
8. Богатирьов К.О. Теоретичні аспекти розвитку та оцінки трудового потенціалу. *Агроевім*. 2013. № 1. С. 31–34.

9. Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 20.07.2019).
10. Статистична інформація Статистичної служби Європейської комісії. URL: <http://https://eu-ua.org/yevrointehratsiia/statystyka> (дата звернення: 20.07.2019).
11. The official site of the International Labour Organization. URL: <https://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm> (дата звернення: 20.07.2019).

References:

1. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2014). Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2013 rik: Statystychnyi zbirnyk [Statistical Yearbook of Ukraine for 2013]. Kyiv: Derzhanalitinform.
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2015). Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2014 rik: Statystychnyi zbirnyk [Statistical Yearbook of Ukraine for 2014]. Kyiv: Derzhanalitinform.
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2016). Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2015 rik: Statystychnyi zbirnyk [Statistical Yearbook of Ukraine for 2015]. Kyiv: Derzhanalitinform.
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2017). Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2016 rik: Statystychnyi zbirnyk [Statistical Yearbook of Ukraine for 2016]. Kyiv: Derzhanalitinform.
5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018). Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2017 rik: Statystychnyi zbirnyk [Statistical Yearbook of Ukraine for 2017]. Kyiv: Derzhanalitinform.
6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018). Ekonomichna aktyvnist naselennia Ukrainy 2017 [Economic activity of the population of Ukraine in 2017]. Kyiv: Derzhanalitinform.
7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2019). Sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [The site of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: www.ukrstat.gov.ua (accessed: 20 July 2019).
8. Bohatyrov K.O. (2013). Teoretychni aspekty rozvytku ta otsinky trudovoho potentsialu [Theoretical aspects of the development and evaluation of labor potential]. *Ahrosvit*, no. 1, pp. 31–34.
9. Sait Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy [Website of the Sait Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine]. Available at: <http://www.mfa.gov.ua> (accessed: 20 July 2019).
10. Statystychna informatsiia Statystychnoi sluzhby Yevropeiskoi komisii [Statistical Information of the Statistical Service of the European Commission]. Available at: <http://https://eu-ua.org/yevrointehratsiia/statystyka> (accessed: 20 July 2019).
11. The official site of the International Labour Organization. Available at: <https://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm> (accessed: 20 July 2019).